

ความคิดเห็นของผู้นำศาสนาอิสลาม ต่อการนำนโยบายของรัฐไปปฏิบัติในการแก้ปัญหา ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

สมใจ สุจิจิต*

บทคัดย่อ

ผู้นำศาสนามีความสำคัญในการนำนโยบายของรัฐไปปฏิบัติในการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้นำศาสนาอิสลามต่อการนำนโยบายของรัฐไปปฏิบัติในการแก้ปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อเปรียบเทียบลักษณะส่วนบุคคล วิเคราะห์ความสัมพันธ์กับปัจจัยแวดล้อมของผู้นำศาสนาอิสลามต่อการนำนโยบายของรัฐไปปฏิบัติในการแก้ปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และสำรวจข้อเสนอแนะ ของผู้นำศาสนาอิสลาม จำนวน 342 คน โดยการแบบสอบถามและ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows ผลการศึกษาปรากฏว่า มีความคิดเห็นโดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านสังคม ด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ และ ด้านความมั่นคง อยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย = 4.46, 4.35, 3.97 และ 3.69 ตามลำดับ) ผลการเปรียบเทียบ อายุ รายได้ต่อเดือน การศึกษาสูงสุดด้านสามัญ การศึกษาสูงสุดด้านศาสนา และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน มีความคิดเห็นต่อการนำนโยบายของรัฐไปปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้แตกต่างกัน ($p < .05$) การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความไว้วางใจในแหล่งข้อมูลข่าวสาร และความเชื่อมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความคิดเห็นของผู้นำศาสนาอิสลามต่อการนำนโยบายของรัฐไปปฏิบัติ การแก้ปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้นำศาสนาได้เสนอแนะว่ารัฐบาลควรกำหนดนโยบาย โดยให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อย่างเป็นทางการ บูรณาการการทำงาน ยึดหลักการมีส่วนร่วมโดยคำนึงถึงวัฒนธรรม วิถีชีวิต และพระบรมราโชวาท เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา พิจารณานุเคราะห์ที่เข้าปฏิบัติงานในพื้นที่ และสร้างขวัญกำลังใจเป็นพิเศษ

คำสำคัญ : ผู้นำศาสนา การแก้ปัญหา ความคิดเห็นของผู้นำศาสนา

The Islamic Leaders' Opinion toward Implementing the Government's Policy for Solving the Crisis in Three Southernmost Provinces.

Somjai Sudjit*

ABSTRACT

Religious leaders are important in the implementation of national policies to follow to resolve the unrest in the three southern border provinces. The purpose of this study was to study the opinions of Islamic leaders for implementation of policies in order to resolve the unrest in the three southern border provinces. To compare personal characteristics, to analyze the factors associated with Islamic leaders and the implementation the government policy to resolve the unrest in the three southern border provinces, and also survey the feedback and suggestions from those 342 Islamic leaders by questionnaire and data analysis using SPSS for Windows. The study found those opinions as a whole and individual aspects which were; social aspect, political aspect and economy aspect, and security aspect were at a high level (mean = 4.46, 4.35, 3.97 and 3.69, respectively). While comparing by age, income per month, highest degree from formal education institutions, highest degree from religious education institutions, and the length of stay in the community, the study showed that the implementation of government policies in order to resolve unrest in the three southernmost provinces were different at $p < .05$. In receiving information, trusting in information sources and beliefs are positively correlated with the comments of Islam leaders for implementation of government policies in order to resolve the unrest in the three southern border provinces. Religious leaders have suggested that the government should set policies emphasis on more practical or concrete policies and also work with integrated operation. Holding on participation by considering cultural difference and ways of life is important, and access to royal speech; "Understanding, Approaching, Developing". Consider those personnel working in the area carefully. Don't forget to give those personnel special supporting.

Keywords : Islamic Leaders Policy for Solving the Crisis Opinion of Islamic Leaders

บทนำ

สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยประกอบด้วยจังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส เป็นพื้นที่ที่มีลักษณะจำเพาะของสภาพปัญหาซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ ในลักษณะพิเศษอันเนื่องมาจากพื้นฐานทางด้านโครงสร้างทางสังคม ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ศาสนา และภาษา ซึ่งเป็นมูลเหตุสำคัญต่อการเชื่อมโยงไปสู่ปัญหาทางด้านสังคม จิตวิทยา เศรษฐกิจ คุณภาพชีวิต การศึกษาและแนวอุดมการณ์ในการแบ่งแยกดินแดนจนนำไปสู่ปัญหาการก่อความไม่สงบ โดยผู้ก่อความไม่สงบในพื้นที่ที่มีก้ำกึ่งอุดมการณ์และปัญหาว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐสร้างเงื่อนไข และแนวนโยบายของรัฐกดขี่ข่มเหงประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลาม (1)

จากการศึกษาและวิเคราะห์แนวนโยบายของรัฐพบว่า แนวทางแก้ไขปัญหาคความมั่นคงแห่งชาติและความไม่สงบเรียบร้อยที่เกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ในอดีตกับปัจจุบันแตกต่างกัน ทั้งในแง่การกำหนดปัญหาวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแนวนโยบาย กล่าวคือในอดีตมักเป็นการแก้ปัญหาเพื่อการสร้างเอกภาพแห่งความมั่นคง การชำระไว้ซึ่งเอกราชอธิปไตย และบูรณภาพแห่งดินแดน อันเป็นผลประโยชน์แห่งชาติที่สำคัญอย่างยิ่งยวดโดยให้ความสำคัญกับมิติทางด้านกำลังทหารหรือการใช้นโยบายการทหารขึ้นำการแก้ปัญหาสังคม เศรษฐกิจและการเมือง เพื่อปกป้องชาติให้อยู่รอดปลอดภัย ป้องกันการคุกคามและทำร้ายอำนาจอธิปไตยทั้งภายในและภายนอกประเทศ แนวนโยบายแห่งรัฐที่มีต่อจังหวัดชายแดนภาคใต้ในอดีตจะเน้นการสร้างอุดมการณ์อันเป็นเอกลักษณ์ของชาติ และนโยบายผสมกลมกลืน เชื้อชาติและชนกลุ่มน้อย

ในช่วงสองทศวรรษหลัง นโยบายของรัฐต่อ

จังหวัดชายแดนภาคใต้เริ่มเปลี่ยนแปลง ในสาระสำคัญของเป้าหมายและวัตถุประสงค์ จากเดิมมุ่งปกป้องรักษาการทำลายอำนาจอธิปไตยเป็นการให้ความสำคัญแก่มนุษย์ มุ่งเน้นการพัฒนาคนในสังคมให้เป็นศูนย์กลางของการแก้ไขปัญหาทั้งปวง โดยตั้งอยู่บนปรัชญานำทางที่ว่า “ความหลากหลายทางวัฒนธรรม เป็นพลังสร้างสรรค์สำคัญในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาสังคม”ซึ่งมุ่งหวังให้ทุกคนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีการดำรงชีวิตที่สามารถอยู่ได้อย่างมีความสุขบนเอกลักษณ์เฉพาะของศาสนาและวัฒนธรรม โดยเฉพาะการที่ชาวไทยมุสลิมซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ในพื้นที่ได้ “อยู่อย่างมุสลิมในสังคมไทย” (2)

ในด้านการพัฒนา รัฐได้กำหนดให้มีแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ระยะ 10 ปี ระหว่าง พ.ศ. 2540-2549 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อใช้เป็นแผนหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และเพื่อเป็นรัฐศาสตร์เชิงรุกของฝ่ายไทย ในการพัฒนาความร่วมมือเขตเศรษฐกิจสามฝ่ายอันได้แก่ประเทศอินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (IMT-GT) ซึ่งได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาไว้อย่างครอบคลุมและชัดเจน จังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส ได้ผ่านช่วงวิกฤติจากนโยบายผสมกลมกลืนแบบบังคับมาจนถึงนโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (พ.ศ. 2542-2546) และแผนแม่บทในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (พ.ศ. 2541-2549) ที่ถือเป็นนัยานานใหม่ในการแก้ไขปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่กระนั้นก็ดี ในห้วงระยะเวลา นับตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2547 ที่ผ่านมา ยังมีเหตุการณ์ความไม่สงบเรียบร้อย การลอบยิง การก่อวินาศกรรม หรืออื่น ๆ เกิดขึ้นในเขตพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อย่างต่อเนื่อง

เช่นมีจดหมายเรียกคำคุ้มครองจากกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ การยิงผู้ประกอบการ พ่อค้า นักธุรกิจ สุจริตชนทั้งหลาย ทำให้ภาพลักษณ์สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ไม่ค่อยดีอยู่แล้ว ยิ่งเลวร้ายขึ้น โดยสรุปจากการศึกษาสภาพปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในอดีต พบว่า สาเหตุหลัก ที่นำไปสู่การก่อความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่ พ.ศ. 2547 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน เกิดจากปัญหาสำคัญ 6 ประการ ได้แก่ 1) ปัญหาสังคมจิตวิทยา 2) ปัญหาเศรษฐกิจ 3) ปัญหาคุณภาพชีวิต 4) ปัญหาจากเจ้าหน้าที่ของรัฐบางกลุ่ม 5) ปัญหาอุดมการณ์ของผู้ก่อความไม่สงบ 6) ปัญหานโยบายในด้านความมั่นคงของรัฐในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยเฉพาะนโยบายผสมกลมกลืนชาวไทยมุสลิม (3,4)

นอกจากสาเหตุ 6 ประการ ที่กล่าวมานั้น ยังมีสาเหตุที่สำคัญอื่นๆ ที่เป็นการกระตุ้นให้เกิด การก่อความไม่สงบอีก เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาการเมืองท้องถิ่น และปัญหาอิทธิพลท้องถิ่น แต่ปัญหาทั้งสามประการเป็นปัญหาที่คล้ายคลึงกับภูมิภาคอื่น ๆ เพียงแต่หากเกิดขึ้นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มักจะถูกโยงเข้ากับปัญหาการก่อความไม่สงบเสมอมา การที่จะนำไปสู่การป้องกัน และการแก้ไขปัญหาในอนาคต จำเป็นต้องวิจัยถึงสาเหตุของปัญหาอย่างละเอียด สาเหตุที่นำไปสู่การก่อความไม่สงบเรียบร้อยยังเป็นเรื่องที่หลายฝ่ายมีความเห็นแตกต่างกันออกไป บางคนมองว่าปัญหานี้เป็นปัญหาหลัก บางคนมองไปยังปัญหาอื่น ๆ ไม่อาจสรุปได้ว่า สาเหตุใดเป็นสาเหตุสำคัญที่สุด สาเหตุใดเป็นสาเหตุที่สำคัญรองลงมา (3, 4)

บทบาทของผู้นำอิสลามตามบทบัญญัติของกฎหมายมีดังนี้ 1) เป็นผู้นำในการประกอบศาสนพิธีของสัปบุรุษ 2) เป็นประธานกรรมการประจำมัสยิด รับผิดชอบร่วมกับกรรมการอื่นๆ 3) เป็นตัวแทนหรือศูนย์กลางของการปกครองใน

ระดับหมู่บ้านหรือตำบล 4) เป็นตัวแทนหรือศูนย์กลางในด้านอนามัย 5) เป็นตัวแทนในการพัฒนาชุมชน และ 6) เป็นตัวแทนในการอนุรักษ์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมที่รวมศิลปกรรมต่างๆ ตลอดจนเสมือนพิพิธภัณฑ (4) บทบาทของผู้ผู้นำศาสนาอิสลามมีความสำคัญในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนั้น จึงได้ทำวิจัยโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้นำศาสนาอิสลามต่อการนำนโยบายของรัฐไปปฏิบัติในการแก้ปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความไม่สงบ ความไว้วางใจในแหล่งข้อมูลข่าวสาร ผลกระทบเกี่ยวกับเหตุการณ์ความไม่สงบและความเชื่อของสาเหตุการก่อความไม่สงบเรียบร้อย เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้นำศาสนาอิสลามกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ การเป็นคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด อาชีพ รายได้ต่อเดือน การศึกษาสูงสุดด้านสามัญ การศึกษาสูงสุดด้านศาสนา ภูมิลำเนาเดิมและระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นของผู้นำศาสนาอิสลามกับปัจจัยแวดล้อม ได้แก่ การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความไม่สงบ ความไว้วางใจในแหล่งข้อมูลข่าวสาร ผลกระทบเกี่ยวกับเหตุการณ์ความไม่สงบและความเชื่อของสาเหตุการก่อความไม่สงบเรียบร้อย และศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

วิธีการ

การวิจัยนี้เป็นการสำรวจ โดยการส่งแบบสอบถามให้ผู้นำศาสนาอิสลาม จำนวน 371 คน เป็นผู้ตอบ กลุ่มผู้นำเหล่านี้สุ่มมาจาก ผู้นำศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 5,160 คน ให้ได้กลุ่มตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 5 วิธี

การสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified sampling) โดยการเทียบสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละอำเภอ

แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 7 ตอน ตอนที่ 1 เป็นคำถามข้อมูลทั่วไป ด้านปัจจัยส่วนบุคคล จำนวน 8 ข้อ ได้แก่ อายุ การเป็นคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด อาชีพ รายได้ต่อเดือน การศึกษาสูงสุดด้านสามัญ การศึกษาสูงสุดด้านศาสนา ภูมิภาคและระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความไม่สงบ ซึ่งมีข้อคำถามทั้งหมด 9 ข้อ เป็นลักษณะแบบประเมินค่า ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความไว้วางใจในแหล่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีข้อคำถามทั้งหมด 8 ข้อ เป็นแบบประเมินค่า ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับผลกระทบเกี่ยวกับเหตุการณ์ความไม่สงบซึ่งมีข้อคำถามทั้งหมด 8 ข้อ เป็นลักษณะแบบประเมินค่า ตอนที่ 5 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความเชื่อของสาเหตุการก่อความไม่สงบเรียบร้อย ซึ่งมีข้อคำถามทั้งหมด 8 ข้อเป็นลักษณะแบบประเมินค่า ตอนที่ 6 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้นำศาสนาอิสลามต่อการนำนโยบายของรัฐไปปฏิบัติในการแก้ปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย ด้านความมั่นคง ด้านการเมือง ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ เป็นลักษณะแบบประเมินค่า เกณฑ์ระดับของความคิดเห็น มี 3 ระดับ ดังนี้ ระดับต่ำ คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 2.33 ระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ย 2.34 - 3.67 และระดับสูง คะแนนเฉลี่ย 3.68 - 5.00 และตอนที่ 7 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด ให้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแก้ปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

แบบสอบถามดังกล่าว ได้นำมาทดสอบ

หาความเที่ยงตรงโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 60 ทุกข้อคำถาม นำไปทดลองใช้กับผู้นำศาสนาอิสลามในจังหวัดสงขลา จำนวน 40 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ .871 จากนั้นจึงนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เก็บข้อมูลและนำมาประมวลผลทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows เพื่อหาค่าร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคล หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความไม่สงบ ความไว้วางใจในแหล่งข้อมูลข่าวสาร ผลกระทบเกี่ยวกับเหตุการณ์ความไม่สงบและความเชื่อของสาเหตุการก่อความไม่สงบเรียบร้อย เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้นำศาสนาอิสลามต่อนโยบายของรัฐไปปฏิบัติในการแก้ปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้กับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ การเป็นคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด อาชีพ รายได้ต่อเดือน การศึกษาสูงสุดด้านสามัญ การศึกษาสูงสุดด้านศาสนา ภูมิภาคและระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ด้วยค่า t -test, One-way ANOVA ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นของผู้นำศาสนาอิสลามกับปัจจัยแวดล้อม ได้แก่ การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความไม่สงบ ความไว้วางใจในแหล่งข้อมูลข่าวสาร ผลกระทบเกี่ยวกับเหตุการณ์ความไม่สงบและความเชื่อของสาเหตุการก่อความไม่สงบเรียบร้อย โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95

ผล

การวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้นำศาสนาอิสลาม จำนวน 342 คน อายุมากกว่า 51 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ

31.29 รองลงมา อายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.36 อายุ 30-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.85 และอายุต่ำกว่า 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.50 ระยะเวลาการเป็นคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดมาแล้ว 1-5 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.38 รองลงมาระยะเวลาการเป็นคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดมาแล้ว 11 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 33.92 และระยะเวลาการเป็นคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด 6-10 ปีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30.70 ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.50 รองลงมาเป็นอาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 33.33 รับจ้างคิดเป็นร้อยละ 19.31 และเป็นครูสอนศาสนา น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 12.86 รายได้กลุ่มตัวอย่างมีรายได้ 5,000-10,000 บาทมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.19 รองลงมารายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 22.83 มีรายได้ 10,001-15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 16.66 และมีรายได้ 15,001 บาทขึ้นไปน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 14.32 การศึกษาสูงสุดด้านสามัญ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช./เทียบเท่ามากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 26.02 รองลงมาระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 25.16 ระดับชั้นประถมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 20.47 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 14.03 ระดับอนุปริญญา/ปวส./เทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 11.69 และการศึกษาระดับต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.63 การศึกษาสูงสุดด้านศาสนา จบการศึกษาระดับพัทธอิมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.44 รองลงมาการศึกษาระดับอิมดัลอิสลาม คิดเป็นร้อยละ 36.55 ระดับมตะวัสสิต คิดเป็นร้อยละ 11.99 และการศึกษาระดับ ซานาวีย์ คิดเป็นร้อยละ 7.02 ภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดปัตตานีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.60 รองลงมาจังหวัดนราธิวาส คิดเป็น

ร้อยละ 30.70 จังหวัดยะลา คิดเป็นร้อยละ 25.15 จังหวัดสตูลคิดเป็นร้อยละ 3.21 และจังหวัดสงขลาน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.34 กลุ่มตัวอย่างอาศัยอยู่ในชุมชนนี้มาเป็นเวลา 31 ปีขึ้นไปมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.79 รองลงมาอาศัย 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.83 อาศัย 1-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.17 และอาศัย 11-20 ปี น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 15.21

ผู้นำศาสนาได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการนำนโยบายของรัฐไปปฏิบัติในการแก้ปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยภาพรวมระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ย 2.80 ± 0.43 ความไว้วางใจในแหล่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการนำนโยบายของรัฐไปปฏิบัติในการแก้ปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยภาพรวมระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ย 2.57 ± 0.46 ผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยภาพรวมระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย 1.69 ± 0.71 ความเชื่อของสาเหตุการก่อความไม่สงบเรียบร้อยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยภาพรวมระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.00 ± 0.51 ระดับความเห็นด้วยต่อการนำนโยบายของรัฐไปปฏิบัติในการแก้ปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของรัฐโดยภาพรวมเห็นด้วยระดับสูง มีค่าเฉลี่ย 4.05 ± 0.42 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน พบว่า ผู้นำศาสนาอิสลามเห็นด้วยในการนำนโยบายด้านสังคมไปปฏิบัติ ค่าเฉลี่ย 4.46 ± 0.61 รองลงมา คือ ด้านการเมือง ค่าเฉลี่ย 4.35 ± 0.49 ด้านเศรษฐกิจ ค่าเฉลี่ย 3.97 ± 0.53 และด้านความมั่นคง ค่าเฉลี่ย 3.69 ± 0.52

การเปรียบเทียบลักษณะส่วนบุคคลกับความเห็นต่อการนำนโยบายของรัฐไปปฏิบัติในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ผู้นำศาสนาที่

มีอายุ รายได้ ระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับ การศึกษาด้านศาสนา และระยะเวลาที่อาศัยที่ต่าง กัน มีความเห็นด้วยต่อการนำนโยบายของรัฐไป ปฏิบัติในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้แตกต่างกัน นั่นคือ ผู้นำศาสนาที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี มีรายได้ 15,001 บาทขึ้นไป มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ขึ้นไป การศึกษาด้านศาสนาระดับชานาวิยซึ่งเป็น ระดับสูงสุดการเรียนด้านศาสนาและอาศัยอยู่ใน พื้นที่ 1-10 ปี เห็นด้วยในการนำนโยบายของรัฐ ไปปฏิบัติมากกว่ากลุ่มอื่นๆ

การศึกษาความสัมพันธ์ปัจจัยแวดล้อมกับ ความคิดเห็นต่อการนำนโยบายของรัฐไปปฏิบัติใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า การรับรู้ข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับความไม่สงบ ความไว้วางใจใน แหล่งข้อมูลข่าวสาร ผลกระทบเกี่ยวกับเหตุการณ์ ความไม่สงบและความเชื่อของสาเหตุการก่อความ ไม่สงบเรียบร้อยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มี ความสัมพันธ์กับความเห็นด้วยต่อการนำนโยบาย ของรัฐไปปฏิบัติในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ($r = .244 p = .001$, $r = .419 p = .001$, $r = .494 p = .001$ และ $r = .121 p = .012$) ตามลำดับ

ปัญหาอุปสรรคด้านความมั่นคง ได้แก่ เยาวชนบางพื้นที่ติดยาเสพติด ร้อยละ 82.3 และ เจ้าหน้าที่ของรัฐขาดความยุติธรรม ร้อยละ 29.4 ด้านการเมือง ได้แก่ นโยบายของรัฐขาดความ ชัดเจนในการแก้ปัญหาความไม่สงบ ร้อยละ 81.3 และขาดการประสานงานระหว่างรัฐกับหน่วยงาน ส่วนท้องถิ่น ร้อยละ 18.7 ด้านสังคม ได้แก่ ขาด การประชาสัมพันธ์ในการดำเนินงานการแก้ปัญหา ความไม่สงบในพื้นที่ ร้อยละ 84.2 และมีการค้า ยาเสพติดและสิ่งผิดกฎหมายในพื้นที่สามจังหวัด ชายแดนภาคใต้ ร้อยละ 15.8 ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ กลุ่มเยาวชนไม่มีงานทำ ร้อยละ 92.3 และรายได้ น้อยไม่เพียงพอกับรายจ่ายที่เพิ่มสูงขึ้น ร้อยละ 30.8 ข้อเสนอแนะ ควรมีการปราบปรามยาเสพติด

อย่างจริงจัง ร้อยละ 70.6 และผู้ที่เข้าไปทำงานใน พื้นที่ ควรทำความเข้าใจวัฒนธรรมของคนในพื้นที่ ให้มากขึ้น ร้อยละ 35.3 รัฐควรกำหนดนโยบาย ในการแก้ปัญหาความไม่สงบให้ชัดเจนและเป็น รูปธรรม ร้อยละ 62.5 และควรมีผู้ประสานงาน ระหว่างรัฐกับหน่วยงานท้องถิ่นให้มากขึ้น ร้อยละ 12.5 การทำงานในพื้นที่ของภาครัฐควรมีการ ประชาสัมพันธ์ให้ทราบอย่างทั่วถึง ร้อยละ 63.2 และรัฐควรเร่งปราบปรามผู้ค้า ผู้เสพยาเสพติดให้ โทษและผู้กระทำความผิดกฎหมาย ร้อยละ 15.8 หน่วยงานพัฒนาชุมชนควรเข้าไปจัดอบรมหรือ ส่งเสริมอาชีพให้กับกลุ่มเยาวชนและประชาชนใน พื้นที่ ร้อยละ 92.3 และรัฐควรส่งเสริมการลงทุน เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่มีงานทำ ร้อยละ 30.8

วิจารณ์

ผู้นำศาสนาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีอายุ มากกว่า 51 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และ เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนมากกว่า 30 ปีขึ้นไป มี รายได้ 5,000-15,000 บาท ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ว่าผู้นำศาสนาควรมีความรู้ความเข้าใจในศาสนพิธี และเรียนรู้ทางด้านศาสนา เป็นที่รู้จักของคนใน ชุมชนและให้การยอมรับนับถือ (4,5)

การเปรียบเทียบลักษณะส่วนบุคคลกับ ความคิดเห็นต่อการนำนโยบายของรัฐไปปฏิบัติใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ผู้นำศาสนาที่มี อายุต่ำกว่า 30 ปีเห็นด้วยต่อการนำนโยบายของ รัฐไปปฏิบัติในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มากกว่า ผู้นำศาสนาที่มีอายุ 30-40 ปี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ว่าผู้นำศาสนาอิสลามที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปีมีการ รับรู้และมีความตระหนักในเหตุการณ์ความไม่สงบ และเห็นด้วยในการดำเนินงานของรัฐบาลมากกว่า ผู้นำศาสนาอิสลามที่มีอายุ 30-40 ปีที่ไม่เห็นด้วย ในการแก้ไขปัญหาที่เป็นอยู่ และไม่สามารถบ่งชี้ถึง เหตุผลและความจำเป็นในการลดหรือยุติความ

รุนแรง (6) นอกจากนี้ยังพบว่าอายุของผู้ให้ข้อมูลที่ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่างกัน

ผู้นำศาสนาที่มีระยะเวลาการเป็นคณะกรรมการอิสลามต่างกันมีความเห็นด้วยต่อการนำนโยบายของรัฐไปปฏิบัติในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่แตกต่างกัน นั่นคือผู้นำศาสนาที่มีระยะเวลาในการเป็นคณะกรรมการ 1-5 ปี 6-10 ปีและ 11 ปีขึ้นไปเห็นด้วยในแนวทางเดียวกันในการนำนโยบายของรัฐไปปฏิบัติ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้นำศาสนาอิสลามที่เป็นคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดที่มีระยะเวลาการเป็นคณะกรรมการมัสยิดต่างกัน แต่มีความเข้าใจในนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการแก้ปัญหาความไม่สงบและยอมรับนโยบายให้การสนับสนุนในการแก้ปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อีกทั้งบทบาทของผู้นำศาสนาอิสลาม (โต๊ะอิหม่าม) ที่ต่างกันมีการบริหารพัฒนาชุมชนมุสลิมที่ไม่แตกต่างกัน (7)

ผู้นำศาสนาที่มีอาชีพต่างกันมีความเห็นด้วยต่อการนำนโยบายของรัฐไปปฏิบัติในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้นำศาสนาอิสลามที่มีอาชีพรับจ้าง ครูสอนศาสนา อาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว และอาชีพเกษตรกรรมต่างได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ที่เหมือนกัน กล่าวคือ การประกอบอาชีพของตนเองมีรายได้ลดลง ความหวาดระแวงและต้องกลับบ้านเร็วขึ้นกว่าปกติ (8) ตัวแปรที่ส่งผลต่อภาวะสุขภาพจิตของครูในทางลบ ได้แก่ ผลกระทบต่ออาชีพของครู

ผู้นำศาสนาที่มีรายได้ต่างกันมีความเห็นด้วยต่อการนำนโยบายของรัฐไปปฏิบัติในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้แตกต่างกัน นั่นคือผู้นำศาสนาอิสลามที่มีรายได้ 15,001 บาทขึ้นไป

($\bar{X} = 4.28$) เห็นด้วยกับการนำนโยบายของรัฐไปปฏิบัติมากกว่าผู้ที่มีรายได้ 5,000-10,000 บาท ($\bar{X} = 3.93$) และ 10,000-15,000 บาท ($= 3.98$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้นำศาสนาที่มีรายได้มากมีโอกาสในการรับรู้การดำเนินงานของเจ้าหน้าที่มากกว่าผู้นำศาสนาอิสลาม ที่มีรายได้น้อยที่ต้องหาเงินหรือทำงานเพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้ จึงไม่มีเวลาในการรับรู้ผลการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ ทำให้มีความเห็นด้วยต่อการแก้ปัญหาแตกต่างกัน (8) พบว่า ครูที่มีเงินเดือนและรายได้พิเศษต่างกันมีภาวะสุขภาพจิตต่างกันมีภาวะสุขภาพสุขภาพจิตแตกต่างกัน

ผู้นำศาสนาที่มีการศึกษาสายสามัญในระดับปริญญาตรีขึ้นไปมีความเห็นด้วยต่อการนำนโยบายของรัฐไปปฏิบัติในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มากกว่าผู้นำศาสนาอิสลามที่มีการศึกษาสายสามัญระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการศึกษามีส่วนช่วยในการสื่อสารและรับรู้ในการทำงานของเจ้าหน้าที่และมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในการประสานงานการขอข้อมูลข่าวสารตลอดจนแนวทางในการแก้ปัญหา จึงมีความเห็นด้วยต่อการแก้ปัญหาที่ต่างกับผู้นำศาสนาอิสลามที่มีระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ดังนั้นการศึกษาทั้งสายสามัญและสายด้านศาสนามีความสำคัญในการแก้ปัญหา และสร้างความเข้าใจให้ประชาชนในชุมชนรับรู้และร่วมมือกับภาครัฐมากขึ้น (9)

ผู้นำศาสนาที่มีการศึกษาด้านศาสนาระดับชานาวิยซึ่งเป็นระดับการศึกษาสูงสุดด้านศาสนามีความเห็นด้วยต่อการนำนโยบายของรัฐไปปฏิบัติในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มากกว่าผู้นำศาสนาที่มีการศึกษาด้านศาสนาระดับมดตะวีสิตซึ่งเป็นการศึกษาระดับสาม ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการศึกษาด้านศาสนาช่วยยกระดับจิตใจของคนให้มีสติ ควบคุมอารมณ์ด้วยเหตุผล และยังมีส่วนช่วยในการสื่อสารและรับรู้ในการทำงานของเจ้าหน้าที่

และมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในการประสานงานการของข้อมูลข่าวสารตลอดจนแนวทางในการแก้ปัญหา (9) จะเห็นได้ว่า การศึกษาทั้งสายสามัญและสายด้านศาสนามีความสำคัญในการแก้ปัญหาสร้างความเข้าใจให้ประชาชนในชุมชนรับรู้และร่วมมือกับภาครัฐมากขึ้น

ผู้นำศาสนาที่มีภูมิลำเนาต่างกันมีความเห็นด้วยต่อการนำนโยบายของรัฐไปปฏิบัติในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่แตกต่างกัน นั่นคือผู้นำศาสนาอิสลามจะมีภูมิลำเนาในจังหวัดยะลา บัตตานี นราธิวาส สงขลาและสตูล มีความเห็นด้วยที่รัฐบาลเข้ามาแก้ไขปัญหามันในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดย เน้นการแก้ปัญหาด้านความมั่นคง ด้านการเมือง ด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้นำศาสนาอิสลามที่มีภูมิลำเนาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต้องการให้เหตุการณ์กลับอยู่ในภาวะปกติ และเห็นความเจริญของท้องถิ่น มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งตรงกับผลการศึกษาที่ได้ข้อสรุปว่า ประชาชนมีความหวาดระแวงและกลัวกับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นกับตนเองไม่ว่าจะอยู่ที่ใดก็ตามในจังหวัดนราธิวาส (10)

ผู้นำศาสนาที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน เป็นระยะเวลา 1-10 ปีมีความเห็นด้วยต่อการนำนโยบายของรัฐไปปฏิบัติในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ($\bar{x} = 4.22$) มากกว่าผู้นำศาสนาอิสลามที่มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลา 11-20 ปี ($\bar{x} = 4.09$) และ 21-30 ปี ($\bar{x} = 3.99$) ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้นำศาสนาอิสลามที่มีระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในชุมชน 1-10 ปีจะมีความรักถิ่นฐานและต่อต้านเหตุการณ์ความไม่สงบ เพื่อการสร้างอาชีพสร้างครอบครัวให้มีความมั่นคง ส่วนผู้นำศาสนาอิสลามที่มีระยะเวลาอาศัยอยู่นานมีความรักในบ้านเกิด แต่ไม่พึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของภาครัฐที่ขาดความ

ยุติธรรม ทำให้มีความเห็นด้วยต่อการแก้ปัญหาความไม่สงบน้อยกว่าผู้นำศาสนาอิสลามที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน 1-10 ปี ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของนิวรา เสงศรีแดง และ คณะ (10) พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนนานมีภาวะสุขภาพจิตดีกว่าประชาชนย้ายมาอยู่ใหม่

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความไม่สงบมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเห็นด้วยของผู้นำศาสนาอิสลามต่อการนำนโยบายของรัฐไปปฏิบัติในการแก้ปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ($r = .244, p = .001$) ทั้งนี้เป็นเพราะว่าข่าวสารมีความสำคัญต่อสังคมในปัจจุบันซึ่งข่าวสารที่ได้รับหากไม่นำไปพิจารณาอาจก่อให้เกิดปัญหาได้ ผู้นำศาสนาอิสลามที่มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารมากและได้รับจากหลายแหล่งจะทำให้มีความเห็นด้วยต่อการนำนโยบายของรัฐไปปฏิบัติในการแก้ปัญหาความไม่สงบมากกว่าผู้นำศาสนาอิสลามที่มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารน้อย (11)

ความไว้วางใจในแหล่งข้อมูลข่าวสาร มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเห็นด้วยของผู้นำศาสนาอิสลามต่อการนำนโยบายของรัฐไปปฏิบัติในการแก้ปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ($r = .419, p = .001$) ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ ยังไม่เพียงพอในการเชื่อหรือยอมรับ ต้องพิจารณาว่าแหล่งข้อมูลข่าวสารนั้นมีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด หากแหล่งข้อมูลนั้นมีความน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน ก็จะยึดถือและยอมรับข่าวสารนั้น ๆ (11)

ผลกระทบเกี่ยวกับเหตุการณ์ไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเห็นด้วยของผู้นำศาสนาอิสลามต่อการนำนโยบายของรัฐไปปฏิบัติในการแก้ปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

($r = .494, p = .001$) ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้นำศาสนาอิสลามได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบมาก และเห็นด้วยกับมาตรการในการแก้ปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงทำให้มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน การมีขบวนการแบ่งแยกดินแดนเกิดขึ้นในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดขบวนการดังกล่าว คือ อิทธิพลแห่งประวัติศาสตร์ ศาสนา และวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังมีปัจจัยเสริมที่ทำให้เกิดสถานการณ์ก่อการร้ายคือปัญหาการศึกษาของประชาชน ปัญหาด้านเศรษฐกิจ และความยากจน กลุ่มผลประโยชน์ซึ่งใช้สถานการณ์การก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนใต้ของไทยจะหมดไปก็ต่อเมื่อไม่มีขบวนการแบ่งแยกดินแดนหรือที่รัฐบาลเรียกว่าโจรก่อการร้ายในปัจจุบันหลงเหลืออยู่เลย เพราะจะทำให้ไม่มีผู้ใดนำมาอ้างและใช้ในการแสวงหาผลประโยชน์จากสถานการณ์การก่อการร้ายได้อีกต่อไป (11)

ความเชื่อของสาเหตุการก่อความไม่สงบเรียบร้อยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเห็นด้วยของผู้นำศาสนาอิสลามต่อการนำนโยบายของรัฐไปปฏิบัติในการแก้ปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ($r = .121, p = .012$) ทั้งนี้เป็นเพราะว่าความเชื่อมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคม หากมีความเชื่อมากจะต่อต้านการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ สิ่งที่เกิดขึ้นและไม่สนับสนุนการดำเนินงาน หากมีความเชื่อที่ถูกต้องตามสังคมและชุมชนโดยทั่วไป จะมีความเห็นด้วยต่อการนำนโยบายของรัฐไปปฏิบัติในการแก้ปัญหาความไม่สงบมากกว่าผู้ที่มีค่านิยมที่ไม่ถูกต้อง (9,11)

จากผลการวิจัยนี้สรุปได้ว่า ผู้นำศาสนามีความเห็นด้วยต่อการนำนโยบายของรัฐไปปฏิบัติในการแก้ปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัด

ชายแดนภาคใต้ของรัฐ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ รายได้ ระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับการศึกษา ด้านศาสนา และระยะเวลาที่อาศัยที่ต่างกัน มีความเห็นด้วยต่อการนำนโยบายของรัฐไปปฏิบัติในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้แตกต่างกัน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความไม่สงบ ความไว้วางใจในแหล่งข้อมูลข่าวสาร ผลกระทบเกี่ยวกับเหตุการณ์ความไม่สงบและความเชื่อของสาเหตุการก่อความไม่สงบเรียบร้อยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความสัมพันธ์กับความเห็นต่อการนำนโยบายของรัฐไปปฏิบัติในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ หน่วยงานเฉพาะกิจด้านความมั่นคงควรให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาคความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อย่างเป็นรูปธรรม บูรณาการการทำงาน ยึดหลักการมีส่วนร่วมโดยคำนึงถึงวัฒนธรรม วิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ โดยมุ่งเน้นการปฏิบัติตามพระบรมราโชวาท เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา พิจารณาคุศลกรที่เข้าปฏิบัติงานในพื้นที่ และสร้างขวัญกำลังใจเป็นพิเศษ ในการวิจัยครั้งต่อไปควรที่จะศึกษาถึงอิทธิพลของข้อมูลข่าวสารกับการแก้ปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ ศรีสวัสดิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ โยธาทิพย์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต เรืองแป้น มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ที่ให้คำแนะนำ การออกแบบงานวิจัย ขอขอบคุณอาจารย์สมพงศ์ เพ็ชรบริสุทธิ์ วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา ผู้ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับสถิติการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

1. ชานี ทวีขศรี. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การป้องกันและปราบปรามการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้. ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้, ยะลา หน้า 36-37, 2546.
2. ปิยะ กิจถาวร และคณะ. รายงานการสัมมนา ปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติร่วมกับสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ(สมช.), กรุงเทพมหานคร หน้า 124-126 , 2550.
3. สุทธิพงศ์ พรหมไพจิตร และ คณะ. การส่งเสริมความเข้าใจอันดีของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ : กรณีศึกษาจากการประเมินผลโครงการทักษิณพัฒนา กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 กอทัพบภาคที่ 4. ว.มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 4(3) : 327-343, 2541.
4. ชุมศักดิ์ อินทร์รักษา และ คณะ. รูปแบบและยุทธศาสตร์การจัดการสังคมสมบูรณ์แบบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. ว.มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 11(4) : 423-433, 2548.
5. ศันสนีย์ จันทรอำนุภาพและคณะ. สันติวิธี มุมมองความหมายของเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. ว.มหาวิทยาลัยขอนแก่น 12(1) : 76-89, 2550.
6. นิเลาะ แวอุเซ็ง และ คณะ. การจัดการศึกษา โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. ว.มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 15(5) : 741-765, 2552.
7. ดร.รัตน์ ภมรบุตร. รายงานการวิจัย เรื่อง บทบาทของผู้นำศาสนาอิสลาม(โต๊ะอิหม่าม) ในการบริหารพัฒนาชุมชนมุสลิม : กรณีศึกษามัสยิดในเขตมีนบุรี. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยศาสนศึกษา. 2550. (เอกสารอัดสำเนา).
8. วิวัฒน์ พรหมเพชร และ สุวิมล นราองอาจ ว.มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 15(4) : 631, 2552.
9. อรุณ พร้อมเทพ. วิเคราะห์สถานการณ์ภาคใต้ภายในกรอบรัฐเขา-รัฐเรา. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร หน้า 100-103, 2548.
10. นิรวา แซ่ศรีแดงและคณะ. ภาวะสุขภาพจิตของประชาชนในจังหวัดนราธิวาสที่สืบเนื่องมาจากสถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้. ว.วิชาการเขต 12.18(2.1) : 37-44, 2550.
11. มณีรัตน์ วีระวิวัฒน์ และ คณะ. ประสิทธิผลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อป้องกันไข้หวัดนก อำเภอเมืองจังหวัดนครสวรรค์. ว.สุขศึกษา 30(105) : 45-60, 2550.